

Két kérdés a sajtó-helyreigazítás bírói gyakorlatából

szerző: [Dr. Tarczay Áron](#)

I. A sajtó-helyreigazítással kapcsolatos határidőkről

Ha valakiről napilap, folyóirat, rádió, televízió vagy filmhíradó valótlan tényt közöl vagy híresztel, illetőleg való tényeket hamis színben tüntet fel, a közlemény megjelenésétől, illetve a közvetítéstől számított 30 napon belül kérheti a sajtótól helyreigazító közlemény közzétételét.

A helyreigazítást az igény kézhezvételétől számítva napilap esetén 8 napon belül, rádió és televízió esetén is ugyanilyen határidőn belül, a sérelmes közléssel azonos napszakban, folyóirat és filmhíradó esetében a következő számban kell közölni. (Ezt a határidőt egyszerűség végett a következőkben 8 napos határidőnek nevezem.)

Ennek elmaradása esetén a helyreigazítást igénylő fél a közlési kötelezettség utolsó napjától számított 15 napos jogvesztő határidőn belül indíthat keresetet a szerkesztőség, illetve a műsorszolgáltató ellen.

(Ptk. 79.§, Pp. 342. § (1) bek. , 343. § (3) bek.)

A 30 napos és a 15 napos határidőt a Pp. szabályozza, így a kérdés az lehet, hogy ezekre a Pp. határidő-számítási szabályai és a mulasztásra és annak igazolására vonatkozó rendelkezései (Pp. 103-110 §§) mennyiben irányadóak. Van-e különbség a két határidő természete között?

Ezzel szemben a 8 napos határidőt a Ptk. írja elő, ennek elemzésénél a Ptk. szabályaiból, és a Ptké. határidő-számítási rendelkezéseiből kell kiindulni. (Ptké. 3. §) Kérdés, mennyiben térnek el ezek a szabályok a Pp. szabályaitól.

Megállapítható, hogy bizonyos rendelkezéseket a Pp. és a Ptké. egyező módon szabályoz, így ezek mindhárom határidő számításánál irányadóak. Így pl. a napokban megállapított határidőbe (mindhárom ilyen) a kezdő napot nem kell beleszámítani. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le. A következőkben elsősorban az eltéréseket igyekszem bemutatni.

I.) A 30 napos határidő – a helyreigazítási kérelem eljuttatása a sajtóhoz

I./1. A határidő kezdő napja: a megjelenés, illetve közvetítés napja. Sem a Ptk., sem a Pp. sem a Sajtótörvény nem határozza meg, mit kell a megjelenés napjának tekinteni, de azt egy bírósági határozat (BH 1986. 22.) általánosan meghatározza: ez az az időpont, amikor az olvasók számára – terjesztés útján – megismerhetővé vált a közleményt tartalmazó sajtótermék. A terjesztés azonban időben elhúzódhat. Az időszaki lapokat a megjelenés időpontjára utaló megjelöléssel látják el. Ha a tényleges megjelenés időpontja ennél korábbi, a helyreigazítást kérő ennek ellenére úgy gondolhatja, hogy a határidő ettől a naptól folyik. Így a korábbi időpont csak akkor irányadó, ha bizonyítható, hogy a helyreigazítást kérő a korábbi megjelenésről tudott. Ha azonban a feltüntetettnél a tényleges megjelenés időpontja későbbi, akkor ez utóbbival kezdődik a határidő, hiszen ez előtt az érintett nem volt olyan helyzetben, hogy jogát gyakorolni tudja.

Ha az időszaki lap csak a megjelenés hónapját tünteti fel, vélelem szól amellet, hogy az újság a kérdéses hónapban megjelent. "A megjelenés közelebbi időpontjára utaló egyéb adat hiányában pedig a hónap utolsó napját lehet a megjelenés időpontjának tekinteni." (BH 1998.

236.)

I./2. A határidő utolsó napja

A kezdő napot nem kell a határidőbe beszámítani. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le. E határidő szempontjából az a "szabad szombat" is munkaszüneti nap, amikor a szerkesztőség ügyvitelét végző alkalmazottak nem dolgoznak. (BH 1986. 22.)

I./3. Mit kell megtenni az utolsó napig?

Általában az eljárási határidőket az anyagi jogi határidőktől (mint amilyen esetünkben a 8 napos határidő) megkülönbözteti az, hogy míg az anyagi jogi határidők megtartásához az szükséges, hogy a jognyilatkozat a címzett határidőben megérkezzen, addig az eljárási határidők betartásához elég annak határidőben való postára adása. Ennek alapja a Pp. 105. § (4), amely szerint a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták, míg a Ptk.-ban hasonló szabály nem található.

A 30 napos határidőnél azonban nem bírósági beadvány eljuttatásáról van szó, így – ellentétben a 15 napos határidőtől – annak ellenére nem alkalmazható e szabály, hogy a Pp.-ben szabályozott határidőről van szó. Tehát a 30 napon belül kell megérkeznie a kérelemnek a sajtóhoz. Ez az első következménye annak, hogy a bírói gyakorlat anyagi jogi határidőnek tekinti ezt a határidőt (ld.: I./4. pont).

I./4. A mulasztás igazolása

Szintén az anyagi jogi határidőkre jellemző, hogy a határidő elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye. A PK 13. sz. állásfoglalás II. pontja a 30 napos határidő a helyreigazításhoz való jog megalapozásával függ össze, ezért anyagi jogi határidőnek kell tekinteni, így igazolással ki nem menthető. Az állásfoglalás szerint a 30 napos határidőre a Ptk. (illetve a Ptké.) és nem a Pp. határidő-számítási szabályait kell alkalmazni. Márpedig a Ptk. nem ismeri a mulasztás igazolásának intézményét.

(Összegezve, a 30 napos határidő anyagi jogi jellegű, tehát:

- a kérelemnek határidőn belül meg kell érkeznie a sajtóhoz,
- igazolásnak nincs helye, a határidő jogvesztő.)

I./5. A mulasztás következménye. A határidő elmulasztása esetén a továbbiakban sajtó-helyreigazítási igénye nem lehet a jogosultnak.

II.) A 8 napos határidő (illetve a következő lapszám) – a helyreigazítás közlése

II./1. A határidő kezdő napja: az a nap, amikor a sajtószerv az erre irányuló igényt kézhez veszi.

II./2. A határidő befejező napja

Ez azért lényeges kérdés, mivel a 15 napos határidő – amint arról szó lesz – e határidő befejező napjától kezdve telik, így azt, hogy az a határidő eltelt-e, s így a keresetlevelet idézés nélkül el kell-e utasítani (Pp. 130. § (1) h) csak e kérdés figyelembe vételével lehet eldönteni. Fent már ismertettem a törvényi szabályozást. Ehhez azt kell hozzátenni, hogy a bírói

gyakorlat szerint ez a határidő diszpozitív jellegű, így attól a felek közös akarattal eltérhetnek. Ilyen eltérésnek tekinti a bírói gyakorlat azt az esetet is, amikor a felek között a helyreigazítás feltételeinek kérdésében olyan tárgyalások kezdődnek, amelyek feltehetően megegyezéssel végződhetnek. Ha ilyen esetben a tárgyalások megszakadnak, úgy – szintén ellenkező megállapodás, vagy ráutaló magatartás hiányában – a közlési kötelezettség a következő szám megjelenésekor áll be (s így ekkor kezdődik a 15 napos határidő). (BH 1985. 423.)

Napilap esetén akkor is a kezdő napot követő 8. napon jár le ez a határidő, ha a napilap havi mellékletében jelent meg a kifogásolt cikk, a helyreigazítást kérő tehát nem várhatja meg a következő mellékletet, hanem ha 8 napon belül nem igazít helyre a napilap, akkor 15 napon belül meg kell indítani a keresetet. Az az értelmezés, hogy ilyen esetben a közlési kötelezettség a melléklet következő számának megjelenésekor állna be a jogszabály szövegéből sem következik, és ellentétes a sajtó-helyreigazítással szemben támasztott, gyors igényérvényesítést célzó követelményt sem. (BH 1990. 469.)

Hetilap esetén ha lapzárta napján érkezik a kérelem a sajtóhoz, a közlési kötelezettség nem a lapzárta után közvetlenül megjelenő, hanem az azt követő szám megjelenésekor áll be. Nem állapítható meg ugyanis olyan kötelezettség, amely teljesítésére lehetőség nincs. (BH 1991. 390.)

A kezdő napot nem kell a határidőbe beszámítani. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

II./3. Mit kell megtenni az utolsó napig? A helyreigazítást közölni kell.

II./4. A mulasztás igazolása kizárt, hiszen a Ptk. az igazolás jogintézményét nem ismeri, ezt a határidőt pedig a Ptk. szabályozza.

II./5. A mulasztás következményei. Amennyiben a sajtószerv a rendelkezésre álló határidőn belül nem közli a helyreigazítást, megnyílik a lehetőség a bírósági igényérvényesítésre.

III.) A 15 napos határidő – keresetindítás

III./1. A határidő kezdő napja a közlési kötelezettség utolsó napja. Ez a nap a II./2. pontban meghatározott nap.

III./2. A határidő befejező napja

A kezdő napot nem kell a határidőbe beszámítani. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

III./3. Mit kell megtenni az utolsó napig?

A Pp. 105. § (4) szerint a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták. Kérdés, hogy a 15 napos határidőre alkalmazható-e ez a szabály. A joggyakorlatot alapvetően megváltoztatta a 2003. december 3-án megjelent 4/2003. Polgári jogegységi határozat változtatta meg. Korábban a PK 13. sz. állásfoglalás úgy rendelkezett, hogy a Pp. fent idézett szabálya erre a határidőre is irányadó, ugyanis a Pp. 343. § (2) szerint eltérő rendelkezés hiányában a sajtóperre is a Pp. általános szabályai irányadók. A jogirodalomban pedig az az álláspont terjedt el, hogy általában a keresetindítási – illetve a nemperes eljárás indítási – határidők lehetnek anyagi vagy eljárásjogi határidők. Az egyik

álláspont szerint¹ a keresetindítási határidő anyagi jogi jellegű, ha mulasztás esetén igazolásnak nincs helye, eljárás jogi jellegű, ha van. A másik álláspont szerint² amennyiben egy már folyamatban lévő jogérvényesítésről van szó, maelynek egyik eleme a bírósági eljárás megindítása, akkor eljárásjogi határidőről van szó, amennyiben az igényérvényesítés első lépése az eljárás indítása, anyagi jogi a határidő. A jogegységi határozat szembehelyezkedik a jogirodalmi álláspontokkal és kifejezetten hatályon kívül helyezte a PK. 13. fent említett rendelkezését. A jogegységi döntés szerint a keresetindítási határidő mindig anyagi jogi határidő, ugyanis a keresetlevél bírósághoz való benyújtása nem perbeli cselekmény. A határidő nem a bírósági eljárás része, hanem az anyagi igény idővetülete. A Pp. 105. § (1) bekezdése szóhasználatából az következik, hogy az egész 105. § – így a (4) bekezdés is – csak a perbeli cselekményekre alkalmazandó, ebből következően amennyiben a keresetlevél a 15 napos határidőn belül nem érkezik meg a bírósághoz, az annak ellenére elkésettnek fog minősülni, hogy a jogosult a határidő utolsó napján azt ajánlott küldeményként postára adta.

III./4. A mulasztások igazolására a Pp. 343. § (3) szerint lehetőség van.

III./5. A mulasztás következménye. Az elévülési és a jogvesztő határidők közötti egyik különbség az, hogy elévülés alapján a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítani, vagy a pert megszüntetni nem lehet (vagyis a mulasztás nem minősül perakadálynak), hanem ítélettel kell elutasítani a keresetet és csak ha a kötelezett az elévülésre hivatkozik. Ezzel szemben a jogvesztő határidők esetén – és a 15 napos határidő ilyen – a nem igazolt mulasztás következménye az, hogy a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül, hivatalból el kell utasítani, ennek elmaradása esetén a pert meg kell szüntetni (vagyis a mulasztás perakadálynak minősül). A 4/2003. Polgári jogegységi határozat a kifejtettekkel egyező rendelkezést tartalmaz.

II. A sajtó-helyreigazítási kérelem címzésének problémája

A sajtó-helyreigazítási eljárással kapcsolatban a Pp. kommentárjaiban kevésbé tárgyalt téma, hogy a helyreigazítási kérelmet kinek kell címezni, illetve eljuttatni. A kérdés jelentőségét az adja, hogy ha a kérelem nem jutott el szabályszerűen, a 30 napos határidőn belül a sajtóhoz, a helyreigazítás iránt per nem indítható. A Pp. 342. § (1) bekezdése szerint a sajtótól kell kérni a helyreigazítást. Úgy tűnik, kialakult egy olyan bírói gyakorlat, amely ezt a szabályt úgy értelmezi, hogy a kérelmet a szerkesztőhöz, illetve a sajtószerv képviselőjére jogosult személyhez kell címezni, és így nem tekinthető helyreigazítási kérelemnek a cikket megíró újságíróhoz címzett kérelem, még akkor sem, ha arról a főszerkesztő tudott. A kérdés: a bírói gyakorlat a sajtószervnek, vagy a cikk által érintettnek kedvezzen-e. Ez utóbbi mellett szeretnék érvelni azért is, mert ez az érintett gyakran eljárási kérdésekben járatlan magánszemély.

1. A Pp. 342. § (1) bekezdése szerint a sajtótól kell kérni a helyreigazítást. A Pp. 343. § (1) bek. kifejezetten előírja, hogy a keresetet a szerkesztőség ellen kell indítani, az ezt megelőző kérelem címzettjeként viszont csak a „sajtót” jelöli meg, ebből (argumentum a contrario) az következik, hogy a levél címzésénél nem kell azokat a szigorú szabályokat alkalmazni, mint a keresetindításnál.

2. A Pp. 343. § (3) is ezt az álláspontot erősíti meg. A (3) szerint ugyanis a lap szerkesztősége akkor is félként jár el, ha egyébként nincs perbeli jogképessége, vagyis ha a polgári jog szabályai szerint nem jogképes. A sajtóper megelőző eljárás (vagyis a sajtó-helyreigazítási

kérelem elküldése a sajtóhoz) még nem része a peres eljárásnak (így pl. a 30 napos határidőt nem is eljárási, hanem anyagi jogi határidőnek tekinti a gyakorlat), így ebben az eljárásban a lapok szerkesztőségének nincs (vagy nem feltétlenül van) jogképessége, így képviseltről sem lehet beszélni.

3.A „beosztott munkatársak” mulasztása kívülálló harmadik személyek felé a munkáltató mulasztása, így ha az újságíró elmulasztotta volna közölni a főszerkesztővel a levél megérkezését, az is csak a sajtószerv terhére lenne írható.